

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.I.743/2011/5.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. év november hó 15. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette és más bűncselekmény miatt a terheltek ellen folyamatban volt büntetőügyben az **I. rendű terhelt** védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Pécsi Ítéltábla Bfv.I.206/2010/14. számú ítéletét az I. rendű terheltre vonatkozóan hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem terjeszthet elő.

I n d o k o l á s

A Somogy Megyei Bíróság a 2010. június 16. napján kelt B.222/2010/35. számú ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki a Btk. 166. § (4) bekezdése szerinti gondatlanságból elkövetett emberölés vétségében, valamint a Btk. 321. § (1) bekezdése szerinti rablás büntetében; ezért halmazati büntetésül öt évi börtönbüntetésre és hét évi közügyektől eltiltásra ítélte, emellett rendelkezett a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

Az ítéleti tényállás lényege a következő:

A sértett egyedül élt. Nehezen, bottal járt és rosszul látott, önmagát azonban el tudta látni. A házat csak akkor hagyta el, ha átment a szomszédaihoz. A ház kapuját több lakattal zárta. Alzheimer-kórban, szívizomzat-elfajulásban, nagy fokú tüdőtágulatban és kiterjedt verőér-elkeményedésben szenvedett.

Összesen 3.400.000 forint névértékű értékpapírral rendelkezett, ezeket a ház nyári konyhájában tartotta, különböző helyekre dugva.

A IV. r. terhelt paplanárusként 2007. nyarán felkereste a sértettet, aki azonban nem vásárolt tőle. Majd 2007. szeptember 24-én azzal a szándékkal ment újra, hogy az akkor 77 éves sértettől pénzt lopjon. A sértettet - telefonszámát megtudakolva - felhívta és megpróbálta a házából kicsalni, eredménytelenül; ezután a sértett szomszédját hívta fel és neki valótlannal azt állította, hogy a sértett értékpapírjait megtalálták, a polgármesteri hivatalba kell értük mennie. A sértett emiatt a házát el is hagyta, a IV. r. terhelt azonban a lelepleződéstől tartva felhagyott szándékával.

Miután mindezt elmesélte barátjának, a III. r. terheltnek, 2008. tavaszán a III. r., az I. r. és a II. r. terheltek megállapodtak, hogy besurrannak a sértetthez és ellopják pénzét.

2008. április 12-én a IV. r. terhelt megmutatta a III. r. terheltnek a sértett házát, amit a velük tartó II. r. terhelttel együtt meg is figyeltek.

2008. április 15-én az I. r., a II. r. és a III. r. terheltek az I. r. terhelt autójával a sértett lakásához mentek, és megvárták, amíg az utcán már senki sem járt, és a sértett szomszédságában is elsötétültek a házak. A III. rendű terhelt az autóval a közeli földesúton várakozott, az I. és a II. rendű terheltek pedig a sértett házához mentek, majd a ház utcai kapuját átugorva az udvarba jutottak. Itt a II. rendű terhelt - észlelve, hogy a szomszédos házban még működik a televízió - megijedt, ezért a terheltek megegyeztek, hogy a házba csak az I. rendű terhelt megy be, társa az udvarban teljesít figyelőszolgálatot.

Hajnali egy óra után az I. r. terhelt sapkát és kesztyűt húzva a sértett nyári konyhájának ajtaját háttal nekifeszülve benyomta, és oda belépve pénz után kutatott. Eközben az ott alvó sértett felébredt, így annak érdekében, hogy a sértett ne tudjon segítségért kiabálni, a jó felépítésű terhelt a közepesen fejlett, túltáplált sértettet a konyha kövezetére nyomta, majd a helyszínen talált, 5 cm széles ragasztószalaggal a bal oldalán fekvő sértett száját - a szalagot a fején többször körbetekerve - beragasztotta. Emellett a ragasztószalaggal - azt szintén többször körbetekerve - a sértett karjait a háta mögött csuklótájon, illetve lábait a boka

fölött egymáshoz rögzítette.

Ezután a terhelt a házban pénz után kutatott, és a konyhában talált ruhaneműket, takarót a sértettre dobta, illetve a fejére dobott egy párnát.

Az őt 1 óra 13 perckor felhívó III. rendű terhelt III. rendű terheltnak elmondta, hogy nem tudtak „normálisan bemenni”, a sértett felkelt és a pénzt nem találja. Folytatta a kutatást a szekrényekben, ágyneműtartóban, ládában, és a talált pénzt magához vette. Az udvaron tartózkodó II. r. terheltet is a házba hívta, és tájékoztatta, hogy addig 185.000 forintot talált, de a házban több pénznek kell lennie. Az addig talált összeget átadta társának, aki visszament a ház elé tovább figyelni.

Az I. rendű terhelt tovább kutatott, majd 2 óra 7 perckor az őt ismét felhívó III. rendű terheltnak azt mondta, hogy menjen értük, és a házat elhagyva a II. rendű terhelttel együtt átugrott a kapun. Az utcába érkező autóba szállva a helyszínt mindhárman elhagyták.

A kocsiban azzal siettette a III. rendű terheltet, hogy a néni mindjárt kiszabadul és értesíti a rendőröket.

Az I. rendű terhelt a kutatás során talált - legalább - 185.000 forintból társainak 95.000 forintot juttatott.

A sértett annak következtében, hogy az I. r. terhelt rátérdelt, amikor megkötözte, jobb combjának feszítő oldalán bevérzéses sérülést; annak következtében, hogy a földre került és a terhelt hátrahúzta, bal karján a könyökgumó területén horzsolásos-bevérzéses sérülést; karjainak hátrakötözése során jobb alkarján, a feszítő oldalon hámoshorzsolást; a ragasztószalaggal történő betekerése során a hajas fejbőr és a homlok határán, valamint a halántékán bevérzéses sérülést szenvedett. Annak következtében pedig, hogy a nyakára helyezett ragasztószalagot a terhelt meghúzta, a bal oldali fejbiccentő izma középső-alsó részén, a pajzsporc területén ugyancsak bevérzése keletkezett.

A szájnnyílás leragasztása és a nyaki képletek ragasztószalaggal történt leszorítása következtében a sértett felső légútjai részlegesen elzáródtak, a levegővétel nehézkessé vált számára, és ehhez a stresszhelyzet okozta légzési-keringési elégtelenség is járult. A légzését tovább nehezítette a fejére dobott párna. Az oxigénhiányos állapot következményeként a sértett kötőhártyái vérbőveket, belövelltek voltak, a száj nyálkahártyája vörhenyes színű, nyaka szederjesen elszíneződött, orrnyílását nyákos, habos tüdőváladék töltötte ki, ami a végső stádiumban vérrel keveredett. Időskori, természetes megbetegedései állapotát tovább súlyosbították.

A légzőnyílás részleges elzárása és a stresszhelyzet kiváltotta légzési-keringési elégtelenség az erőszak alkalmazásától számított 30-60 percen belül a sértett halálát eredményezték; a halál bekövetkezésében a természetes okú megbetegedései közrehatottak, egészséges személy esetében a sértettet ért erőszak nem vezetett volna halálos eredményhez.

Az első fokú határozatot az ellene bejelentett fellebbezésekre tekintettel a Pécsi Ítéltábla a 2011. február 8. napján kelt Bf.I.206/2010/14. számú ítéletével felülbírált, és az I. r. terhelte vonatkozóan azt akként változtatta meg, hogy a terhére megállapított cselekményt a Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) és d) pontja szerint minősülő emberölés büntettének minősítette; a halmazati büntetésre utalás mellőzésével a kiszabott büntetést tizenkét évi fegyházbüntetésre és tíz évi közügyektől eltiltásra súlyosította.

Az első fokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítette azzal, hogy a terheltek tudták: a sértett idős, beteg asszony, és ezért gondolták azt, hogy értékeit könnyen megszerezhetik.

A jogerős határozatok ellen - mindkét határozatot megjelölve - az I. r. terhelte védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapozva. Abban azonban tényeleghesen a másodfokú ítéletet sérelmezte, arra hivatkozva, hogy az ítéltábla tévesen minősítette védenca cselekményét nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettének, mert az helyesen - az első fokú ítéletnek megfelelően - gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége és rablás büntette.

Álláspontja szerint az elkövetés eszközei - a ragasztószalag, a sértettre dobált ruhák, takaró és párna - nem olyanok, amelyek az élet kioltására használatosak. Emellett iratellenesnek találta a másodfokú határozat indokolását, miszerint a terhelte eltakarta a sértett lélegzőnyílásait, miután - ahogy azt az első fokú ítélet rögzítette is - a ragasztószalag a sértett orrnyílását szabadon hagyta. Megítélése szerint iratellenes az a következtetés is, amely szerint a sértett a védenca által is tudottan beteges volt, miután ezt semmilyen bizonyíték nem támasztotta alá, ahogy azt sem, hogy számolnia kellett volna a halálos eredmény bekövetkezésével; ennek ellentmond az is, hogy az I. r. terhelte a helyszín elhagyása során az autóban siettette társát, tartva attól, hogy a sértett kiszabadul és értesíti a rendőröket.

Azt nem vitatta, hogy a terhelte cselekmény indította el a sértett halálához vezető okfolyamatot, azonban arra hivatkozott, hogy - miután ez a bűncselekmény gondatlan alakzatának is előfeltétele és

a terhelt szándéka eshetőleges formában sem terjedt ki a sértett halálára - az ebből levont következtetés helytelen volt.

Megítélése szerint emellett a különösen kegyetlen elkövetési mód sem volt a védenccé terhére megállapítható, miután az elkövető tudata azt nem foghatta át, és erre nézve a tényállás sem tartalmaz megállapításokat.

Ezért a terhelt által elkövetett bűncselekmény minősítésének megváltoztatására és a kiszabott büntetés enyhítésére tett indítványt.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta. Álláspontja szerint a másodfokú határozat indokolása helytállóan mutatott rá a terhelt eshetőleges ölési szándékára, jogi indokai mindenben helytállóak, ezért a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta (BF.2154/2011.).

A nyilvános ülésen a védő és a legfőbb ügyész képviselője is fenntartotta indítványát; az utóbbi azt azzal egészítette ki, hogy álláspontja szerint a védő akkor, amikor iratellenességre hivatkozott, az irányadó tényállást támadta, ami a felülvizsgálati eljárásban nem megengedett.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 423. § (4) és (5) bekezdésére bekezdésére tekintettel a megtámadott határozatot az indítványban megjelölt ok alapján vizsgálta felül, és figyelemmel volt a 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező - esetleges eljárási szabálysértésekre is.

Ennek során az utóbbi rendelkezésben felsorolt, a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I. b) és c) pontjában, valamint II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabályszegést nem észlelt.

A védő indítványát ugyan mind az első, mind a másodfokú határozatot megjelölve nyújtotta be, és annak joglapját a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában jelölte meg, az azonban ténylegesen a másodfokú határozat ellen irányult, és a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontján alapult.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja értelmében ugyanis akkor van helye felülvizsgálatnak a bűnösséget megállapító ítélet ellen, ha a terhelt bűnösségének megállapítására anyagi jogi szabály megsértésével került sor; míg a hivatkozott rendelkezés b) pontjának I. fordulata szerint felülvizsgálati ok, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

Miután magát a bűnösség megállapítását az indítványozó nem sérelmezte, csupán annak a másodfokú ítélet szerinti minősítését, illetve az abban kiszabott büntetést támadta, emellett az indítvány a másodfokú határozatnak a megváltoztatására, az első fokú ítélettel azonos minősítés megállapítására és a büntetés enyhítésére irányult, a Legfelsőbb Bíróság azt - tartama szerint - a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontján alapulónak és a másodfokú határozat ellen benyújtottnak tekintve a felülvizsgálati eljárást erre figyelemmel folytatta le.

A felülvizsgálati indítványt az alábbiakra figyelemmel részben kizártnak, részben megalapozatlannak találta.

A Be. 351. § (1) bekezdésére figyelemmel a másodfokú eljárásban az első fokú ítéleti tényállás az irányadó, azt azonban a hivatkozott rendelkezés (2) bekezdése alapján a másodfokú bíróság kiegészítheti, illetve helyesbítheti; eljárásában a tényállás ezekkel a kiegészítésekkel, illetve helyesbítésekkel irányadó.

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint pedig a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó, és e tényállás a felülvizsgálati indítványban nem támadható; ekként a tényállás esetleges megalapozatlansága nem lehet felülvizsgálat tárgya.

Így az indítványozó törvényben kizárt módon az irányadó tényállást támadta akkor, amikor arra hivatkozott, hogy az ítélőtábla megállapítása, miszerint a terhelt eltakarta a sértett légzőnyílásait, iratellenes.

Ráadásul a másodfokú határozat (az 5. oldal utolsó bekezdése) szerint a terhelt azzal, hogy ragasztószalaggal körbetekerte a sértett fejét, bekötözte a sértett száját, és a fejére ruhaneműket, párnát dobott, eltakarta a sértett légzőnyílásait, és ezzel az orrnyíláson történő levegővételt - ha nem is tette lehetetlenné - jelentősen megnehezítette; amennyiben a sértett orrát egyáltalán nem hagyta volna szabadon, abból egyenes ölési szándékára lehetne következtetni.

Ugyancsak az irányadó tényállást támadta az indítványozó akkor, amikor arra hivatkozott: iratellenesen állapította meg a másodfokú bíróság azt is, hogy a sértett a védelem által is tudottan beteges

volt.

Így ezen kifogásokkal a Legfelsőbb Bíróság érdemben nem foglalkozott.

Az indítványnak a bűncselekmény minősítését vitató része kapcsán a Legfelsőbb Bíróság a következőkre mutat rá:

A Legfelsőbb Bíróság 15. számú - az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló - irányelvének I/3. pontja szerint az alanyi és tárgyi körülmények feltárása és elemzése, valamint összehatásukban, kölcsönös összefüggésükben való sokoldalú mérlegelése során, az elkövetés konkrét körülményei között vizsgálni kell egyfelől az elkövető, másfelől a sértett életkorát, egészségi és fizikai állapotát is. Erre figyelemmel az az elkövetési magatartás, amely az erős testi felépítésű sértett esetében legfeljebb testi sértés megállapítását eredményezheti, törődött, idős ember esetében megalapozhatja a cselekménynek emberölésként való értékelését.

Ahogy arra a másodfokú bíróság is rámutatott: a terhelt a sértett kezét és lábát is összekötötte, ezzel mozgását gyakorlatilag lehetetlenné téve. Tisztában volt azzal, hogy a beteges sértett egyedül él, így arra, hogy valaki rövid időn belül kiszabadíthatja, nem számíthatott. Bár orrát a ragasztószalaggal nem fedte el, azonban száját igen, és fejére ezt követően egy párnát is rádobott. Mindezzel olyan helyzetet hozott létre, amelyben a meneküléstől elzárt sértett halálának lehetősége reális volt.

A terhelt kétségtelenül felismerte azt, hogy a sértett halála bekövetkezhet; az orr esetleges eldugulása esetén a levegővétel a szájon át történik, ilyenkor a szájon történő levegővétel megakadályozása köztudottan fulladáshoz vezet. Emellett a terhelt még az orron át történő levegővételt is megnehezítette, amikor a sértett fejére párnát dobott.

Önmagában az, hogy az autóban a terhelt a gépkocsit vezető társát a sebesség növelésére ösztökélve arra hivatkozott: a sértett hamarosan kiszabadulhat, nem jelenti azt, hogy ezzel a terhelt valóban számolt is. Miután viszonylag hosszú ideig kutatott a sértett mozgásképtelenné tételét követően a házban, észlelnie kellett, hogy a sértett képtelen magát kiszabadítani, és tudnia kellett, hogy erre önmaga nem is lesz képes. Nem távolította el a sértett arcára dobott párnát sem, és miután a szája le volt ragasztva, nem kellett reálisan azzal sem számolnia, hogy a sértett segítséget tud kérni.

Az a tény sem szól az eshetőleges szándék fennállása ellen, hogy a lelepleződés elkerülése érdekében lebonyolított kerékcserére csak azt követően került sor, miután a terhelt társai a híradásokból tudomást szereztek a sértett haláláról. A halálos eredmény bekövetkezéséről szerzett utólagos tudomás még nem jelenti azt, hogy szándéka - eshetőleges formában - nem fogta át annak lehetőségét. Ráadásul nyilvánvalóan nem csökkentette volna a „lebukás” veszélyét az, ha a sértett életben maradt volna.

Így helytálló az ítélőtábla következtetése, miszerint a terhelt a halálos következménybe belenyugodott, így a bűncselekményt szándékosan követte el.

A terhelt a bűncselekményt kétségbe nem vonhatóan nyereségvágyból követte el.

Vitatta azonban az indítványozó az ölési cselekmény különös kegyetlenséggel elkövetettkénti minősítését.

A már hivatkozott irányelv II/4. pontja szerint a különös kegyetlenség fogalma alá az átlagost lényegesen meghaladó, rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megalázásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghezvitt ölési cselekmények vonhatók. Az elkövetés embertelenségére elsősorban a sértettnek okozott sérülések számából, súlyából és jellegéből vonható le következtetés. Az elkövető tudatának az elkövetés idején át kell fognia a végrehajtás különös kegyetlenségét, erre pedig a sérülések számából, a bántalmazás hosszantartó, elhúzódó voltából, a sértett látható szenvedéséből, illetőleg a sértettnek a végrehajtás ideje alatt tanúsított magatartásából vonható következtetés.

A terhelt a sértettet ténylegesen nem bántalmazta; sérülései a megkötözésével, illetve földre kerülésével függtek össze. Az irányadó tényállás látható szenvedéséről sem tartalmaz adatot.

Így valóban helytelenül vonta le az ítélőtábla azt a következtetést, hogy a terhelt az ölési cselekményt különösen kegyetlen módon hajtotta végre.

A minősítés törvénysértő volta miatt azonban csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha az törvénysértő büntetést eredményezett.

A bűncselekmény nyereségvágyból elkövetettkénti - és helytálló - minősítésére tekintettel a terhelttel szemben kiszabható büntetés az elkövetéskor hatályos törvényi rendelkezés szerint tíztől

tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés volt; a terhelttel szemben kiszabott - a kiszabható, határozott tartamú szabadságvesztés felső határát el nem érő - tizenkét évi szabadságvesztés ezért törvénysértőnek nem tekinthető.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság a Be. 426. §-a alapján a megtámadott határozatot hatályában fenntartotta.

Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontján és a 418. § (3) bekezdésén alapul, azzal, hogy az abban szereplő feltételek esetén a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel a bíróság az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2011. november 15.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészár Róza s.k. előadó bíró, Dr. Szabó Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

AIné írnok